

Forfatter: Arrebo, Anders

Titel: Hexaëmeron. Tredie Dag

Citation: Arrebo, Anders: "Hexaëmeron. Tredie Dag", i Arrebo, Anders: *Hexaëmeron. Lejlighedsdigte. Breve. Udg. af Vagn Lundgaard Simonsen. 1965*, udg. af VAGN LUNDGAARD SIMONSEN ; Jørgen Glahder , Munksgaard, 1965-83., s. 117.
Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/text/adl-texts-arrebo01val-shoot-workid75268.pdf> (tilgået 24. april 2024)

Anvendt udgave: Hexaëmeron. Lejlighedsdigte. Breve. Udg. af Vagn Lundgaard Simonsen. 1965

Verdens første Uges tredie Dag. Kand kaldis Hydratologia & Geologia Mosaica, eller Vandenes Rømning, oc Jordens Kledning.

Historien Gen. I. 9, 10, 11, 12, 13.

v. 9. Oc Gud sagde: Forsamle sig Vandet under Himlene, til een sted, at der kand sees det tørre: Oc det skeede saa. 10. Oc Gud kallede det tørre Jord, oc Vandens Forsamling kallede hand Haf: Oc Gud saa at det var got. 11. Oc Gud sagde: Jordan udgifve Græs, Urter, som kunde gifve Sæd, fructbare Træ, som bær Fruct efter sit slaug, oc hafver sin egen Sæd i sig self paa Jordan: Oc det skeede saa. 12. Oc Jordan gaf af sig Græs, Urter, som gafve Sæd af dem, efter sit slaug, oc Træ som bar Fruct, oc hafde deris egen Sæd i dem self, efter sit slaug: Oc Gud saa at det var got. 13. Oc der blef Aften oc der blef Morgen, tredie Dag.

Indhold.

Nest Fortalen Stycker tvende,
Her andragis os til minde.
Vandet søger først sit sted.
Jordan saa med Græs det grønne,
Trær som bæere Fructer skønne,
Samt med Urter blifver klæd.

118

Tredie Dag i Ugen.

O Noe, Noe good, hvor est du mig i Sinde!
Saa tiit paa Tafel-bord kand aldrig Terning rinde,
Jeg er jo i din Ark de Bylger med os drifver.
Jeg allerhøjest act paa dine Tanker gifver.
Som du fuldkommelig hæer fristet paa de tiide,
At Sindet iiler fast at Tanker løber viide.
Vel er det uden nej, din høje Roo oc Glæde
Var udi Himle-Choor hos Gud i høje Sæde.
Gud var dit Liif, din Lyst, din Fryd dit Liifves Herre,
Den bedste Tiids fordriif, for alt det til kand være:
Den Himmel rund oc blaa (der Sky lood af at bryste,)
Med sin Planete-lund dig kund' oc vel forlyste,
Good Fryd af Fugle-sang din *Majus* icke mangled',

Ah! Qvæg oc mange Diur i Arken stedse rangled',
Oc før hver blef bespiist, hvert Diur, hver Orm blef næred,
Hver sted paa adskild viis, da dagen var fortæred.
Dog naar dit Øje klart sig under Foden sænkte,
Naar du din fordum Stat i Verden siid betænkte,
At Jord ej for dig var, hvor Food sig kunde sætte,
I Vand stood Skof oc Lund, hvor ved du skulde hætte,
Din Ager drukned var, som bedst dig skulde føde,
Som tang paa Hafsens bund, stood al din Viinggaard øde.
Dit Huus for Bylgen dref, som vrag i vilden Strande,
Vel femten Alne Luft ofvr højste Bierge-Lande.
Hvad da om Hiertet var, jeg nogenleds kand kænnde,
Jeg som foruden Land hæer flødt i dage tvende.
Den første Dag var grum, (før Lius tog paa at skimte)
Min Skæbne var saa tung, at jeg mig self forglemte.
Som Barn i Moders Liif foruden Luft oc Aande,
Foruden Dag oc Dør jeg flød udi de Vande:
Dog fik jeg Luft i gaar, der jeg min kaas fremsætte,
Jeg ofver Hofved Huus da fik oc kom til rette.
Den Himmel brat oc blaa, det stærke Firmamente,

119

Min Gud, min frydes Gud skønt ofver mig udspente,
Urania saa rank mig *Pegasus* forleente,
At jeg den Himmel-borg ret iilig gennem rendte,
Besaa den Bygning skøn som Soolen skulde gæste,
Som Maanen skuld' i boe det Slot Planete-feste,
Hvad Pract der er for haand, kand jeg vel aldrig skrifve:
Dog vil jeg morgen dag der om til Pen mig gifve.
I Luften jeg da foor, oc fandt der Liif oc Aande,
Udi de trende Choor, jeg fandt vel allehaande:
Der gaf mig Ære-Skud den lange Torden-Slange,
Fyrmørsen med sin Bold, oc Sky-kast gjorde mange,
Der sprang den ilde-Buk, der dragen fløj den røde,
Der vist' oc *Æoli* Soldater hart at støde,
Af kuuben svermed' ud de hviide bier mange,
Med saadan Tiids fordriif, foort dagen gik den lange,
Men der jeg da blef træet vild' helde mig til tue,
Mig undtis ej de kaar som Noe simpel Due,
Men skulde jeg faae Roo, da mod Naturens bedste,
Den bølge mørk oc blaa jeg atter maatte gæste:
O Vand, formænget Vand, du Landet for mig dulte,
Det volte min Guds Haand, at du mig ej bortskulte.
Nu finder Ørnen Huus, nu hitter Falken rede,
Nu dages Landet op, nu legges broo hin brede.
Nu rinder Skof af Jord, nu grooe de enge grønne,
Nu staaer i Sommer-floer, Lyst-hafverne de skønne.
Jeg som forleden dag, for Vand ej blifve kunde,
Gaaer nu i Græs til Knæ oc midt i roosen-Lunde,
Det søde Fiigentræ, de Viindru hviid' oc røde,
Jeg to Dags faste lang kand nu med mætte bøde.
Her, her, er heele-bood paa tvende mangel stoore,
Som jeg den første Dag de kæremaal paa gjorde,
Det Afgrund-Vand forgaar, som Jorden for mig qualde,
Den øde Jord oc tom bær Fruct ti-tusind folde.
Sig mig *Neptune* sig, hvi flyde du saa fage?
Sig mig, ô *Nereu* sig hvi slaaer du saa tilbage?

120

Du som i gaar omløb højt ofver Bierg' at prale,
Nu settes du i Bæk oc i de dybe Dale:
Din Sømmer lang oc bred, sig nu ej viidre strækker,
End Hafvet Flod oc Aa, oc bløde Vande rækker.
Men Skof oc grønne Lund, ja mark oc Ørk hin viide,
For dine Bølgers Mact, nu Fred oc Roo kand nyde,

Min Viingaard bær sin Fruct, min Ager bær sin grøde,
Min Nellik gifver Luct, samt Roos' hin hviid' oc røde:
Dig spotter Bunden graa, som gaaer med lee at meje,
Dig skøder Hofmand ej, som tumler Hæst i Veje,
Den Fugl paa Lindeqvist oc Hiorten i de enge,
Kand du med al din Flood eet Foods-fied icke trænge.
Dog maa mand sig' om dig, Vand-høfding riig oc mæctig,
Du est en Kæmpe bold, en Konge stoor oc præctig:
Du bær i faufnen diin al Jordens Kreds den viide,
Oc laan den Skifherr Hafn i Storm oc Vinter tiide;
Skal Skifhren segl' oc roe, dit pas maa hand begere,
Skal Fiskren brede Dug hand dig maa hedr' oc ære.
Om *Acheloo* nu, om dig *Neptune* mæctig,
Om dig ô Jorderig, min Moder riig oc dræctig,
Er nu mit Sinds forset paa Moders maal at riime,
Paa denne Tiisdag ud til sildig Aften-tiime:
Skal jeg her kalde frem, Hafguder oc Gudinder,
De jucker, nicker, oc alt det i Flooden rinder?
Skal jeg udræcke Haand til Biergemænd de grumme?
Nej: Skof- oc Mark-mænd mig til hiælp ej skulle komme,
Men du ô stoore Gud, ô Skabermænd, ô Herre:
Som ved dit Bud bort drefst snart *Nerea* med ære,
Oc den fordruckned Jord saa artig Skabeloned',
At den med Træ oc Fruct saa herligen er kroned,
Du som det stoore Haf henførde viidt af leede,
Oc ved din Haand self hâr støbt Flooderne de brede,
Bliif du min Styresmand oc min Pilotsmand goder,
Igiennem vilden Strand, elf, Aa oc striide Floder,
Ræk mig din trygge Haand, leed mig saa listelige,

121

Hen ind i grønne Skof oc til dit Jorderiige:
Din Ager oc din Eng, dit Guld med Perler reene,
Dit Kaaber oc dit Jern, med dyrest ædel Steene,
Lad mig i dag bese, ô riige Gud oc HÆre,
Det er din egen Lof, det er din egen Ære.
Det var een Glæde-dag blandt Verdens dage mange,
Der Noe HÆrens Mand af Arken skulde gange.
Der hand af Skibet gik, fik Landet underfoode,
Befried fra Floode-meen med Selskab sit det goode,
Stoor Lyst det var at see der alle Diur udsprunge,
Der Orme hver oc een af Arken sig fremstunge:
Der Fuglen svinged' ud, begynte sig at lynge,
Oc den stoor-høje Gud paa sin Maneer at siunge.
En gylden Sool den dag beskindte høje Skofve,
Det var en Ære-Sool, en Fryde-fest paa Lofve!
O *Musa*, *Musa* viis, her er ej mindre Glæde,
Det Vand som ofver Jord før stood, maa søge Sæde,
Her dages op med Mact de Bierge-toppe høje,
Neptunus far til Hafs, blaa-Bølgen der at pløje:
Her er en Konge stoor som Vandene befaler,
At packe sig af Land oc søge dybe Daler,
Hand til et blifve-sted dem Hafsens dyb indrømmer,
Samt Jordens Aare-huus; der flyde de oc svømmer.
Ret den, den Skabermænd, som alting hâr i hende,
Nu biuder Land oc Vand de Elementer tvende,
Med vill' at skillis at, saa hver sit Vaansted nyder,
Oc ej men Verden staaer en andens Grendtze bryder,
At Jord med Steenen haard i Vandet blødt maa hviile,
Som gjør den til en Øe der runden om at iile,
Oc bære den ret skønt som Urte-kosten herlig,
Med Haanden Fingre-fuld omspende meget kierlig.
Thi som et Centner bly henlagt paa jefner Plade,
Der under Ild optænd, det bly i mange maade
Her løber liige frem, paa anden siide krøger,

Der splitter det sig ad, oc her tilsammen søger,

122

Nu kringler det igien oc gjør dig Øjne runde,
Nu skacker det sig hen, oc skefver mangelunde:
Saa lood den viise Gud, fra Landet Vandet rinde,
I mangel Krinkel-kraag til Flood, fiord, viig oc minde,
Befool oc Jorderig saa mangel Søde lossere,
Oc den Blad-grønne Skof at fafne dem med ære:
Oc som i Mennisket den Verden lidl' oc ringe,
Bloodaaren hiid oc diid sig konstig ved at stinge,
Oc dog er bloodet eet, i hvor det far oc flyder,
Oc sig (hvo søge vil) i Medianen yder:
Saa gaaer i Verden til, (det Legem stoort oc mæctigt)
Fontenen springer klar, Vand-aaren løber præctigt,
Nu paa, nu under Jord, her tvers, der langs sig skyder,
Er dog eet eenste Vand i Hafvet som udflyder.
Venedien den Stad (eet under højt at acte,)
Det Land- oc Vande-Skel, dig lærer at betracte,
Den er paa Vandet bygt ret med Pallatser høje,
Sig Vand i Gaderne, nu hiid oc diid maae føje,
Oc runden om igien beringd med Hafsens Vande:
Saa gaaer det her oc til, nu Vandetskil fra Lande. *Oceanus* fuldbreed, (den Danske me
den Spanske,
Den Africanske samt Oost- oc Vest-Indianske,
Chinesers oc Tartars Iis-Hafvet oc det kaalde,
Ved *Nova Zembla* nær om Jorden gaar hin bolde,)
Den spender med sin Arm al Verdens Konge Riiger,
Oc bær den som i Barm oc ej derfra bortviiger,
Forstræder sig med Kunst befiorer oc riverer,
Her ind i buct oc viig, der ud igien spadtzerer,
Paa det (en hver til Gafns) Jord-ebled mangelunde,
Med større Rigdoms Tarf oc Skønhed kronis kunde,
Som er paa Vandet bygd, med Vandet oc berundet,
Som nøglet Cirkel-trindt af Guld det røde tvundet.
Thi Verdens klodde-rund Landvandig titulered,
Af Vand oc Landet er, ret mesterlig formered.
Der med, højviise Gud, du underlige HERre,

123

Kundgjør din stoore Mact oc din fordreflig Ære!
Her frem I Mestre Siu (ja siu oc siusindstiuve)
Der håer I Vand oc Jord (jeg vil det icke liuge)
Om I mig Klodden rund der af nu kunde gjøre,
Oc den foruden Form saa konstelig udføre,
Men den alkyndig Gud, Konstmestren bedst, tog jorde
Samt Vandet udi Haand, oc Verdens eble giorde,
At Landet meer oc meer maa runde sig oc krøge,
Oc Vandet mod Natuur den trinde Klod forøge.
Dog maae den ofver-jord sit under-vand ej bryde,
Oc ej det Ofver-vand sin under-jord beflyde:
Her er dit maal, din bred, (til Hafvet Herren talde)
Her, her, din bylge Stolt forbryste skal oc falde:
Her skalt du steenig Jord med al din tyngde blifve,
Oc ej i Vandet løst et Straa-bredt dig udgifve.
Heel sødelig derom Jessæi Psalter klinger,
Oc priiser Gud, der Vand som i en Flaske tvinger.
Det var Mirakel stoort Gud giorde fordum tiide,
Der hand med udstract Haand, dref Tanges haf til siide.
At det ej sammenslog men Moses fiire Miile
Det røde Strande-Sand slet kund' igennem iile:
Dog er det under størr', at den vandrundig Kuule,
Ej skyller Jorden bort, oc slaaer den smaa i Huule,
At Verdens Eble rundt det er at undre meere,
Fem tuusend Danske Miil oc fiire hundred fleere,

Som hafver i sin Kreds sit Kierne-Huus det bolde,
Oc kand den tyngte svaar i sig saa bær' oc holde,
At det saa henge kand midt i den Himle-hvelning,
Foruden *fundament* oc fastest under-pælning,
Dog det ej ofven fra i stærke lencker svinger,
Men paa den bløde Luft ved Guds almæctig Finger.
At det er Cirkel-rund oc slet foruden ende,
Det gîr Forfarenhed oc Skriften med, tilkænde.
Thi ellers skulde vist, vor *Zenit*- Stjerne være
Os nærmer allen Stund, end de ved Siiden ere.

124

Det kund' ej heller skee, vi altid kunde nyde
Sex af tolf Kredse-Diur, som sig paa Himlen yde.
Nu vild' end Skaberen, med Verdens Kreds den runde,
(Som ingen Ende haer) erindr' os nogenlunde,
Om Ævigheden sin, den er foruden Ende,
Foruden Anfang oc, som Ordet gîr tilkænde.
Om du vilt vende for, her findes Bierge mange,
I Jordens Kreds til med de Sprecker bred' oc lange,
Thi er den icke rund. Fast minder det betyder,
Paa saadant Legem stoort naar nogen Top sig yder,
End om paa nogen Klod een Flue kunde klicke,
Oc om der paa med Pen blef sæt een liden Pricke:
Een Bierge-refve der er smaler (saa at skrifve)
End du med Naale-Aad i Klippen kunde rifve.
In summa HErrrens Haand gjør alting viiselige,
Det fuctig Element det tørre Jorderiige,
Der Jordan uden Drik sig ej forlyste kunde,
Der Vandet uden bræd sig flytted' ingenlunde:
Da gaf Gud dem i Haab, som sammen vilde være,
At Jordens aabne Skød antog det Vand med Ære,
Oc Vandet lejret sig om Jordan ind' oc ude,
Saa de tu Element nu gjør' en runder Knude.
Her frem du *Ocean*, du brede Haf oc soorte,
Min *Musa* tald' om dig tilforn med Ord vel korte:
Du est en Under-mand, hvo dig skal contrafeje,
Med din Greenfoldighed oc din' u-talde Veje.
Hand skal staae tiilig op, oc viide med dig træcke,
Oc staae for mangen elf, for Aae, oc striide bæcke.
Du hafver mange Nafn! hvo tælle kand din' Arme?
Hvor mangen herlig Øe du bær i fafn oc Barme!
Ræk mig din' Arme hiid, lad see de Fingre lange,
Fiir' eller sex her frem, af dine Greene mange,
Oc vær min Admiral en Haand-stund uden hviile,
Jeg vil for alle Segl dig troolig efteriile.
Du Bælth oc Øster-Søø mig ligger næst for haande,

125

Du lidle gade-kær af Oceanske Strande,
Est du ej Fiskeriig, Korn-Lande du paa støder,
Hves lige neppelig din' andre Brødre møder:
Din Arm fra Skaven af, i Øre-sund indstinger,
For Hvæn mod Kiøbenhafn, du stylper fast oc springer,
Du strax om Skaane skøn oc Sverrig dig forsticker,
Oc op i Nørre bot den Anger-mand til dricker,
Ved Svensk oc Ryske Narf, din albue siden bøjer,
Om Liifland, Chuurland foort, til Prydsen du dig føjer,
Du Pommeren dernest, oc Meckelborg beflyder,
Saa gennem Femmersund mod Holsten slaaer oc skryder,
Mod Jydland siden ud din Strøm du oc forender,
Oc mod det Skaubo-ref du Bælthe-reisen ender.
Hvor mangen Korn-riig Øe, du eenest arm omfafner,
Som andre Land med Korn oc Øxen fæde gafner,
Med Skofven høj oc rank dem Skif oc Huus du bygger,

Med Steenen slet oc blank du Gulf oc Graf beskygger,
Jeg ej opregne kand: Fyns, Lafvinds, Sælands Lande,
Oc Lolland Kierne-fuld, samt Borringholm i Strande,
Hoos Falster Møen oc Ryen oc Øsel med, det skønne,
Øland oc Femmeren med Gullands Skofve grønne,
Smaa Inseler nu fleer' ej kand min Korthed næfne.
Thi jeg haer haltet om, til dager sand at stefne.
Her dages Dover op, jeg seer den Franske *Chales*
Jeg Kiskas hår beseglt, mig Heje sand ophales,
Det Spanske stoore Haf mig lyster nu at gieste,
Oc det Atlantisk' Haf et Øyeblik at freste,
I bagbord Nørre Cap, paa Syndre-Cap med Øye,
Vincents du nu far vel; Jeg maae mig atter bøje,
For *Chalis malis* frem et stræde sig begifver,
Det Middel-lændig Haf foruden tvifl det blifver.
Oceane, din Arm sig saare kraaged stiller,
Oc *Africam* der med du fra *Europa* skiller,
Her frem, oc lad dig see; du maaet med Bylgen svigte,
De Land du støder paa de ere mig i Sichte.

126

Jeg seer du leger paa *Almeria, Carthago,*
Valentz, Mont-Coluber, bag *Barselon Cap*-drago,
Marsil paa nørre-kant oc *Genua* i Bucten,
Passerer for Liorn oc haer til *Romam* Flucten.
Saa far du ud igien, Italien omkrøger,
Du siden legger om, Venedske Buct forsøger,
Sclavon oc Grækeland, *Peloponnesum* ender,
Saa nær din Kaas indtil Constantinopel vender:
I det Euxinske Sund du puuster fast oc krummer,
Men til Hircanske Haf, ofvr Land du aldrig kommer,
Vel under Jordan hen er trooligt du spadserer,
Oc samme runde Haf forringer oc formerer,
Din Vej tilbag' igien Notolien omsegler,
Dig *Antiochien* oc Syrien ej feiler,
Den følger du i Søer, til *Tyri Sidons* Lande,
Frem for Jerusalem; du lader saa ustande.
Dig Barbariet gremt paa venstre Haand beskyller,
Oc Mauritanien mod Strædet sig ej døller.
Se, denne stræckend' Arm *Oceanus* indstinger,
Saa mangen Viin-riig Øe omfafner oc beringer,
Som Cypren, Candien (tilforne Creta kalled,
Oc nu med Riigdom stoor Venedien tilfalded)
Cicilien, Rhodus skøn, samt *Maltha* oc *Majorca,*
Der til Sardinien med *Corsica, Minorca,*
Det Middelhaf igien *Oceano* i-flyder,
For *Caput Cantii* den Søe gaar hviid oc skryder,
Canari-Insuler omringer oc omsvinger,
Oc *Cancri tropicum* sig legend' understinger,
Paa *Caput Verde* slaaer, *Cap-Roxo* den besøger,
Saa langs ad *Gvinea* til Sancte Thomas krøger.
Du hopper *Ocean*, hvo skrifve kand din Pralen,
Oc din Balstyrighed hoos *Æquinocstialen?*
Matthæus, Ascensjon, Sanct Hellen du beflyder,
I *Æthiopisk* Ort, hvor gælster du oc bryder.

127

Før du naaer Soorte-nes oc *Capricornm* grysser,
Oc *Caput-bon sperants* hvor stormer du oc fnyser?
Der haer du ende faat paa *Africam* hin lange,
Thi vender du dig om Noor-oost oc Oost at gange,
Den *Tropicum* igien, du mæctig underplasker,
Imellem *das corrent* oc lange *Madagascar,*
Du *Mosambicqvæ* oc *Melindæ* grendser frester,
Til du paa ny igien, den Middel-Linne gæster,

Derfra den *Ocean Cap-Gvardefuj* tilstunder,
Sig ingen hvii! oc roo, den stoore *Thetis* under.
Men atter Nord-Nordvest een kost-frii arm indskicker
Som mod det Middel-haf tre hundred Miil' indsticker,
Tre hundredt Miile lang, den der til tresindstiuve,
Med fyrretiuve bred, *Hydrographi* beskrifve:
Halfemsindstiuve Miil' alleene Landfast feiler,
Mand jo paa samm' arm ind, i Middelhafvet segler,
Oc *Africam* der med fra *Asia* bortskiller,
Fra *Sues* saa hen igien til *Aden* kaasen stiller,
Den Tyrk med Araber *De Mecca-Sund* det kalder,
Thi det for *Mecca Stad Arabiae* indfalder:
Dog næfnes det end oc (som fordum) hafv det røde,
Fordi det røde Sand, rødbierge, der paa møde.
Fra *Aden, Ocean, Arabien* omflyder,
Oc frem for *Fortaqve* oc *Curi, muri*, skryder:
Men før hand nær kand naae *Algatæ cap* det stoore,
Hand atter tager paa at krumme sig i fiore,
Een Perle-stucken arm med Myrrhe-drybend haande,
Forbøyed i Norvest, hand sticker ind i Lande,
Tuhundrede Veg Søes oc tj, den længde gifver,
Men bredden Snese tu (som førriig arm) begriber:
Det er de Persers Flood, Arabien hin riige,
Som skil fra Persien, de hafv' ej mange liige,
Den Perle-riiger Øe der *Barem* er at finde,
Samt *Ormus* viit berømt der ligger i den minde.

128

Fra *Caput Jasqve* ud *Oceanus* fast rinder,
Hen ud til Indi-flood, som Indien begynder,
Foort ud saa legende *Cambajen* slet forfylder,
Oc med sin hale vaad den stoore *Goam* skyller.
Til *Caput Comori* hand siden kaasen setter,
Maldivæ Inseler, paa højre Haand bespretter:
Saa mellom *Ceylon* Øe (den Indianske Krone)
Til *Cap Negapatan* ej bylge siin kand skaane,
Coroman delle tract, Sanct Thomas oc beflyder,
Oc frem for Daneborg sig frydelig forskyder:
I den Gangetske Buct hand gjør de ophef mange,
Paa Riiget *Bengala*, ej mindre veed at prange:
Flux uden hvil' oc roo frem for *Malaccam* ducker,
Den heede *Samatra*, oc under Linen bucker.
Hvo her afritse kand *Oceanum* den stoore,
Med mangel Øe oc Land, fra *Caput Singa* puure,
Som den bær i sin fafn før hand sig slet forrommer,
At Verdens fierde Part, *America* udkommer?
Bornéo, Cenaon, Molucræ oc *Manillæ*,
Jappones Philippin' oc *Java* stooer oc lille.
Mod *Cancri tropicum*, det fredlig haf sig skyder,
Oc med Chinæske Arm, det Sund *Anian* bryder,
Hand krøger om igien, mod Linien sig sticker,
Oc Nør Amerik oc ny Spanien tildricker.
Guldriig Peruvien oc Chili Søøer hand frester,
Americam dernest den Syndre hand oc gæster
Indtil *Del fugo* Land, oc Magelanske Stræde,
Hvor kaader *Ocean* igiennem veed at træde:
Strax bøjer den sig oc mod *caput Blanco* skriider,
Til *Caput frigidum*, oc *Capricornum* liider,
Brasilien den naaer, ad Linien fast stunder,
Oc slaauer forfærlig Slag paa de *Abrolho*-grunder.
Bag linien i Nør, det Nørre Haf begynder,
Oc under Krabben til Hispaniolen skynder,
Til *Novam Franciam* oc *Cabo Razo* rinder,

129

Oc sig bag lisland hen i Grønlands Krog befinder,
Paa *Nova Zembla* slaaer, i Rydske buct sig stinger,
Oc i den hviide *Søøe* hand hopper, topper, springer,
Om Ku(e)nden ud igien oc Kniskenes sig bøjer,
Oc langs med Norrigland sig hiem at Skaven føjer.
Sig mig du *Ocean*, sig frem Vand-konge mæctig,
Du Kiøbmands breede brooe, du Fiskens bolig dræctig,
Du Kongers Grentsemand oc Riigers Skel det bedste,
Som gjør saa ofte Fred, foruden Folk oc Heste,
Som dæmper Førsters Mod, oc faaer tiit mellem penge,
Hvad skal jeg kalde dig arm-foldig kæmp' hin strenge?
Du skæmpter oc seer suurt, du reiser oc du fælder,
Du det *Sørøfver-pak* saa tiit slet ofvervælder,
Du rette Mage-løøs oc Ende-løøs tillige,
Hvo kand din stoore Mact oc al din Pract udsiige?
Du haer saa for mig seglt, mit Segl i stycker fluer,
Mit Skib er lak oc sprengd, i Kiølne intet duer:
Jeg derfor legger op, jeg flag fra Stangen rifver,
Oc fra din Stoorlighed til andet mig begifver.
Haf tak du *Typhis* good, som førde mig til Lande,
Hafd' *Acessæus* raadt, jeg flød endnu paa Vande.
I førrige Seilats, mig *Thetis* ofte skenkte,
Oc Munden meer med Salt end *Nectar*-saft besprengte,
Dog ref hans Bitter-viin ej altid eens paa Tunge,
Men tiit formælsked var med de riverer mange.
Al den Salt-sunde-Smag, den høje Gud bestilde,
Der hand det vilde Haf fra Jorderiig afskilde,
At Sylt-begærig Fisk i saadant Huus maa svemme,
Som dens Natuure sig kand allerbedst beqvemme:
Oc at det bløde Haf Skibs-Lasten, tung u-troolig,
Kand bæere paa sin bag, oc føre til sin Boolig.
Thi at det Salte-Vand, end ferskt i ryg er stærker,
Det acter hver gemeen oc Læge-slaer det merker.
Hans Sild oc Eg til med, kand lagen skarp vel bæere,
Som dog det færske Vand ret vel skal lade være:

130

Foruden bojert far, som tumled ud-riverer,
Thi ham den Salte-Søe et Boord til fals forærer.
Dog allermest det skeer hvert Menniske til Nytte,
For nødig Lifs Ophold, til allerstørste Byte.
Thi var ej Vandet Sylt, hvo skulde Salt dig gifve?
Oc hvo foruden Salt ved helsen kunde blifve?
Salt Pudre-mad dit Nafn, for Urter bær du Krone,
Salt Vare-mad dit Nafn, jeg kand din Dyd ej skone.
At *Achelous* ej *Neptunum* kand forferske,
Med Elf oc Becken sød, oc hannem saa beherske.
Det Soolen volder, som den Ferskhed til sig drager,
Oc Beckens søde Kern med gylden mund optager.
Tvert om at Stranden ej aldelis sig forlager,
Oc blifver Salt som Ild, det atter Soolen mager,
Som gifver hves hun tog, oc Skyens Aarer bryder,
At elf oc søden Beck i Stranden Salt hen flyder.
Om den Amphitrisk Mark, haer ej saa sylte Kilder,
Det volder Bek oc Aa, som altid der i trilder,
Oc mest forfrisker det som ligger nest forhaande,
Thi findis mindre Salt i smaa end stoore Vande.
Stoor Under, *Ocean*, jeg saa paa din Spatsering,
Din Ebbe samt din Flood, dit *Søø*-fald din Formering.
Med tvende Fødder rask' alt vel du med kand tage,
Den eene liige frem, den anden fort tilbage.
Din liige-gaaende Flood, som ej tilbage flyder,
Af Noorden Synder paa natuurlig-viis sig skyder.
Thi al Seilats i Nør end Synder, tunger falder,
Des jeg til Vidnisbyrd hvert Admiralskab kalder.

Den ofvermaade Kuld, som falder Nord i Lande,
Formeerer Strand med Snee, forvender Luft til Vande.
Tvert om i Synder Ort, den varme Liusens Konge,
Formindsker salten fior, opslurker Draaber mange,
Thi maae den Nørre-strand natuurlig Synder falde,
Som Vand af Bierge liid, fart ned ad hår med alle.
Den anden seldsom Flood, som gifve kand oc tage,

131

Sex Tiimer løber ud oc sex igien tilbage,
Oc i hvert Fløde-maal, hvert Sø-fald liige maade,
Hand intet setter til, om hand ej lidt kand baade;
Til hand fuld-floodig er, gaar op i friske Becke,
Oc siden Dag fra Dag, ad Søen veed at trecke.
I denne Balthe-Søø vi sligt ej see oc høre,
Hvor Værets Vexel-boo gjør Vandet mindr' oc større.
Men i hin Nørre-Søø oc paa Atlanske Heede,
Skal efter Vexel slig den Skifher icke lede,
Her Vandet Alne sex, der Alne tre til tiide,
Forandris af oc til, med Ebb' oc Flood hin striide.
Ja Fafne fiir' oc fem, hen bedre tolf forrinder,
Den Flood oc tolfte Stund meest førriig Dyb mand finder.
Det næfnes Ebb' oc Flood: Een Ebbe naaer det falder,
Oc naar det voxer til, mand væxten Flooden kalder.
For Londiske River, de Flooder tvende mødes,
Een trecker uden ind, een inden ud forflødes,
At Skifher voxen-flood, nok hår som derpaa segler,
Saa ham ej ind oc ud tolf Tiimers med-Vand feiler.
Hvem Aarsag her er til, en Christen ej paa tvifler
Hves Huu oc Sind i Gud, ved saadan Gierning hviiler,
Som det paa denne Dag saa underlig bestilde,
Der hand det Salte-Haf fra Jorderiig atskilde;
At saadan Ebb' oc Flood som ingen Umag sparer,
Saa fra Forraadnelse det stoore Vand bevarer;
Oc Hafsens Nyttighed, Coral, raf, Perler skønne,
Skel, Svamp oc andet meer saa seeis bland Tang det grønne,
Der Skilsmisse var giort Planete-Skabren siden,
Gaf Maanen hviide-bleg stoor Herredøm med tiiden,
Ofvr Vand oc Fuctighed, at mindsk' oc at formere,
Som den self af oc til maae voxe Gud til Ære.
Naar Kiedelen med Vand *Vulcani* Himmel blifver,
Hand strax et Bobelspil med samme vedske drifver,
Er llden stoor oc streng da bobler Vand oc leger,
Men om mand drager fra, strax falder det oc hveger:

132

Saa skeer det i det Haf der fløder eller ebber,
Som Maanen voxer til, aftager eller nebber,
Der efter Vandet maae ret liige reguleris,
Med vexten til oc fra, formindskis oc formeris.
Det er betænkeligt, at Maanens Horne-Krafter,
Ej liige tiid gjør Flood paa alle Dyb og Klafter,
Nu hisset voxer Flood, naaer Maanen er i Vester,
Her, naaer den Synden er, der, naar den er i Øster.
Nok er Forundring værd, det oc i Søen hendes,
At Flooden findis stoor saa vel naar Maanen tændes,
Som naar den voxen er; ja oc med Maanens Alder,
I heel U-stadighed, nu voxer, nu forfalder.
Den mæctig Potentat som ej for Skuggen frycted',
Hand saae *Jasqvette* fior hos *Ormus* viidt berycted.
Strax den u-hørliig Flood oc Ebbe var besicted,
Da falt hans stoore Mood, hand blef i Huuen svicted,
Oc meente Gud var vreed, som Flooden gaf tilkænde,
At hand nu vilde ned hans Krigsmact hugg' oc skænde;
Thi lagdes Sverdet ned, hand viidre far' ej torde,

Oc lood saa Grendsen der for siine Riiger vorde.
Jeg her maae ofvergaae vel mange Strømme stærke,
Atskillig Sted oc Ort i Hafvet er at merke,
Oc med vor Moske-strøm, den Salte-Søøe hiem viise,
Oc den almæctig Gud for sine Krafter priise.
I Loufod Norden hen, i Norrigs Konge-riige,
Een Strøm befindes stoor, som ej hâr mange Liige,
Den kaldes Moske-strøm, af Mosker spits hin høje,
Som Strømmen runden om ret artig veed at pløje.
Naar denne gjør sin fliid oc Maanens Verk forretter,
Oc nogen kommer nær, hand Verden snart forgætter.
Den Bylge reis i vær som andre Bierge høje,
Mand der igiennem kand see Soolen Verdens Øje.
Er Vinden Strømmen mod, to helte sammen riide,
Oc med sligt bulder stoor imod hver andre striide,
At Land oc Huus der ved, ja Dør oc Vindu ryste,

133

Oc tage saa af sted, som Jorden skulde bryste.
Den stærke Trolde-hval, kand der ej giennem bryde,
Men trecker Vred derfra, forfærdelig maae skryde.
Mand gitser oc der om der skuld' et Hafsvelg være,
Som Bønder der omkring med slig beviis vil lære;
At naaer en fur og gran (som tiit af field oc Steene
I Stranden falder ud med rødder, top oc greene)
Til Mosken vrager ud, oc Strømmen er i gierre,
Da den opluges der, som Steen det maatte være:
Naar Strømmen leggis oc marteret fra sig gifver,
Foruden rood oc green den slidt i Søøen drifver.
Min Meening er der om, at der af Klipper høje
En Skærgaard i det Dyb maa sig tilhobe føje,
Som een Indkiørsel haer, men ellers steen berunded,
Oc midt i samme Gaard, en runder Klippe fundet.
Naar Strømmen kommer nu, forfærdelig den bruuser,
Oc ind ad samme Poort som tusend fosse suuser,
Oc ingang haer, den Svirer oc regierer,
Oc højen middel Steen ret runden om spatserer.
Thi snurrer den med Mact, som qværnen, naar mand maler,
Oc gjør et Øje stoort, der iilig til sig haler,
Oc sluuger med en fart hves Træ der ofver flyder,
Oc det mod Steenen haard forsluider oc forbryder:
Men naar den grumme Strøm, saa hafver giort sin ville,
Det u-regærlig Haf begynder sig at stille,
Da flyder Stocken op, for Bylgen splindred drifver,
Oc hvad der var for Bad oc Konst, tilkænde gifver.
Om denne gisning min de lærde vel behager,
Det oc behager mig: hvis ej, jeg det gientager,
Oc siunger saa herom, oc meere sligt som førre,
Det er forunderligt: den Mester sligt kand gjøre,
Hand priisis bør med skel af alle Folke-munde,
Af alt det som hâr Liif, end oc paa Hafsens bunde.
O u-begriblig Gud, forunderlige Herre,
Udi den vilde Strand hvor mæctig er din Ære?

134

Hvor herligt er dit Nafn blandt Bølgerne de grumme?
I Stranden dyb oc Grund, i Søen oc den romme?
Dig ære Draaben klar i Stranden Salt vist gifver,
Dig priiser hviiden Sand som Hafvet alt begrifver,
Dig lofve Tanget grønt, Coraller, Perler dyre,
Min *Musa* fra din Priis sig aldrig lade styre.
Graahærded *Ocean*, mig falder nu i Sinde,
Der jeg i forstum tiid saa Hippocrenen rinde,
At de Gudinder ni ved Beckene spadsered',
Om dig oc dine Børn de meget discurrered:

Da fik den Ære-krants din Søn for Vanden' alle,
Som *Terra* fødte dig, de *Acheloum* kalde.
Thi al den søde Kiern, du selfver haer i Volde,
Oc deel natuurlig-viis med Jord din Viif hin bolde,
Ja, hves *tribut* oc Skat du Soolen daglig gifver,
Alt saadant sucker Vand, din Søns alleene blifver.
Hand er en Ofverskenk paa alle Kongers Huuse:
Oc med sit guld-Credits opfylder Kier oc Moose:
Hand læsker Folk oc Diur, de vilde med de tamme,
Confojer op oc ned de smaa oc stoore Pramme.
Hen til hans varme Bad forreiser Mand oc Qvinde,
Oc de hand gunstig er stoor Helsen der befinde;
Med Dug oc hviiden Liin hand Herrers Tafel breder,
Hand grønne bleege-dam med hviide Blomster klæder,
I Køken Mester-kok, hand Gartner er den beste,
Hand bedre Møller er, end hundred tusend' Heste.
I Posten Sølfver-klar hand springer oc udrinder,
Udi hans Lege-dam spil Karpen friit med finder.
Om hand saa u-beseet for Øjet skulde flyde,
Min *Musa* var ej værd hans Læske-drik at nyde.
Som Aaren bloode-fuld sig hiid oc diid forstinger
I alle Legemer: saa, udi Jorden springer
Vand Aaren underlig. Naar den igiennem bryder,
Fontenen Speile-klar, oc Springe-kilden flyder.
Fra dennem rinder ud smaa Beckene saa klare,

135

Oc naar i grønne Dal, af dem saa faur en Skare
Forsamles frydelig, en Flood oc Aa de giøre,
Oc den først viidt om Land, oc saa i Hafvet føre.
Her i staaer troolig bi snee-fieldene som striide,
Om Vaar oc Sommer-tiid heel strømmende nedflyde.
Men finder Becken Huus oc Hyttefad' i enge,
Natuurlig grafvede, den ej spadserer længe,
Men gjør sig til en Søø, som sig med Regn opholder,
Oc tiit med Kilde-spring, samt Snee oc Haulen kolder.
Men kier oc døfvel maae til Regnens Naade liide,
Oc voxe til oc fra, fortørres somme tiide.
Dog haer (som før er sagd) de Kilder, Aaer oc Flooder
Den mæchtig' *Ocean* til Fader, Jord til Moder.
Thi hand baad' underjords haer sine lønlig gange,
Sin' Aaer oc Kilde-sprung, oc der til damme mange.
Hand maae oc lade til den Snee som Klippen drifver,
Oc meest hver Draabe Regn som Sky hin mørke gifver:
Men faaer dog sit igien som hand til Soolen yder,
Naar Regn oc striiden Elf med Bek oc Bro udflyder.
Thi som i Panden heed den damp mod hielmen stiger,
Der tyknes meer' oc meer', om udgang far oc hveger,
Til det forkryded Vand til Draaber sig forsveder,
Oc giennem Piiben varm i Glasset drypper neder:
Saa Soolens straale heed subtiligt Vand opdrager
I Luften mod sig højt, oc som i Hielm optager,
Oc siden lader det i Draabe-viis nedplatte,
At Hafvet faaer igien med tiiden, hves det aatte.
Med saadan Gafv' oc Laan velsigned Sool den bliide,
Opholder alle Vand, i Verden al hin viide.
De Floders Mact oc Art, som Landet giennem gange,
Her Synder, der i Nør, hvad Riigdom de med Prange,
Er u-fortælleligt. Om jeg det skulde skrifve,
Jeg maat' i hundret Aar der i Studenter blifve.
Om dig, Riphæiske Flod, de Schyters Land bespiller
Oc *Asiam* slet fra *Europæ* Grentser skiller,

136

Oc med din Riigdom stoor saa mangen Stad forærer,

Til du i Gæstbar-Haf med pralen udspatserer:
Om dig, du Indi- Flood, som Indien Nafn gifver,
Af Bierget *Caucaso* du Arme-fuld ned drifver,
Det krydet Indi-Land du fucter oc forlyster,
Oc i Cambaiske buct i Moders Skød udbryster:
Om dig Guld-sandet Floed, du Paradiiske *Gange*
Som vel i tre Snes' Aar kand Landet giennem prange,
Oc riiget *Bengala*, saa riigelig befructer,
Den Aracanske tract til fioren ud befucter:
Oc du Sianske-Vand, Flood *Mecon*, uden liige,
Du gaaer al Sommer foort, gjør Landsens Stæder riige;
Calamba-Træ saa dyrt som Sølf oc Guld det røde,
Med dine Kilder sød' ofvrflødelig kand føde:
End du berømte Flood, ô du siu-greenig *Nile*,
Som eengang aarlig mon Ægypten ofveriile,
Ja fructgiør riigelig samt Afric-Lande fleere,
Indtil din' Arme Siu i Hafvet udspatsere.
Hvad skal jeg sig' om dig, du fructsom skønn' *Euphrate*,
Saa i Armenien udspringer af *Niphate*,
Mesopotamien oc Babilon du kryder,
Oc i det røde Haf med *Tigris* Hielp udflyder?
Europæ Hofved-flood du Donau skøn, hin riige,
(Som *Ister* kaldis oc) hvor finder mand din liige?
Abnobæ søde Søn du est, dig skib ej fejler,
Før du med Greene sex i Ponten self udsegler:
Om dig rød-sandig Flood de Portugisers *Tago*,
Af Spanske-field du gaar, oc hoos dem kaldes *Tajo*,
Du i Castilien oc Portugal passerer,
Oc saa ved *Lisbon* ud i Vester-Haf riverer:
Du Franske *Rhodan* ud af Alpenbierge springer,
De Celts *Seqvana Paris* igiennem stinger:
Du Vælske *Tiberis* som *Romam* giennem bryder:
Du Engelsk *Themisis* som giennem Londen flyder:
Du Viin-riig Rhiin-strøm som for Amsterdam udvælder:

137

Du Elfven som i Søde ved Hamborg-stad udfælder:
Du Væsel, Oder, Mayn, du Isel, Maas, oc fleere,
Jeg kand med eders Løb ej Tiiden slet fortære.
Det er, (som før er sagd) I staaer ej til at næfne
Med eders mange Nafn, oc ofverflødig efne.
I Norrigs Riig' oc Land, er Elfver nok at finde,
Som af hin høje field saa lystelig nedrinde,
De oc med feeden Lax bespiise mange Lande,
Oc floode-Tømmer ned til Saug oc vilden Strande,
Der er oc Søøer nok (som Miøs oc andre mange)
Der Riget op oc ned med Fisk igiennem gange:
Men det at skrifve her, vil Dagen icke lide,
Jeg seer paa mit Compas, det er mod Middags tiide.
Hoos os i vore Land, vi Flooder lidt behøfver,
Thi os den Salte Flood for Dørren stedse løber.
Der findis Stæder faa i gandske Danmarks Riige,
Som jo den Salte Søø forsiuner riigelige.
Oc hvad er Elf oc Rhen, mod Balthe-Søø at regne,
Som Landet yndelig omringer allevegne?
Dog findes Elf oc Aa end oc i vore Lande,
I Holsten, Eider, Slj, oc Fiske-riige Vande:
I Jydland Gudem-Aa som Rhanders Lax i springer,
Med Niif-Aa, Liimaa-fiord, i Vester Haf udstinger,
I Skaane Heller-Aa ved *Christian* Stad ligger:
Lagholm i Hallands Elf, Lax gifver, icke tigger.
Hin skønne Seelands Søøer, for Elfver fyllist gjøre,
Sooer, Tiisøe, Esserom oc Arresøøe end større.
Det fiine Fynske Land haer oc sin' Aaer vel skønne,
Oc mangan Giedde-Søøe, i engene de grønne.

Sligt, som oc andet meer, i Danmark som mon være,
Jeg vilde skrifve her, den riige Gud til ære,
Ja baade Stad oc By, Skof, Mark, saa contrafeje,
Som Svarfvers konstig Haand skuld ej med hiulet dreje;
Men Klocken ringer tolf, sex Timer snarlig skriide,
Oc her er meer i Fad før Soel gaaer under liide.

138

Tred af, baad' Elf oc Aa: haf tak du Skaber kiere,
Du ofverviise Gud oc ret forsiunlig HERre,
Som Riiger, Land oc Stad gafst Elf oc Flooder mange,
Der ej om Næring sin, til Hafvet kunde lange.
Jeg maae mig noget lidt paa denne Sted forlyste,
Med Kilder underlig' af Jorden som opbryste,
Som lærde *Plinius* Natuurens Eventyrer,
Oc andr' af samme Konst med Sandheds Nafn bedyrer.
Ammonis Kilde-spring, er iis-kaald Dagen bliider,
Naar Soolen varme-fuld der ofver foort hen skriider:
Om kuldsker Natten er, dog syder som en Gryde,
Naaer Maane Knibre-tand sin Froste-Skat vil yde.
Silårske Flood oc Aa skal bruge saadan Liste,
At hves der falder i, Træ, Løf oc grønne Qviste,
Til Flinte-steenen haard forvendes samme Stunde,
Oc (som natuurligt er) forsynke ned til Grunde.
Om dette fylger skel, kand ocsaa trooligt være
At vilde Scot-lands Træ kand lefvend' ænder bæere,
Som modne falde ned i Vandet sig at holde,
Sligt Floodens Skiulter Ort der under kand forvolde.
Den *Eleusine*-brynd, Natuuren saa betinger
At den ved Sang oc Leeg, udbobler, dantser, springer,
End du Andrinske Brynd, som aarligen udbryder,
Een gang med Oli frisk; med Viin een anden flyder.
Skal jeg indbilde mig, at *Pallas* under mulde,
Oliver samler, oc dem der af-perse skulde?
Er Viin-høst saa forhaand, haer *Liber* sanket Druer,
Mens Kilden underjords af *Bacchi* Perse suer?
Udaf *Cephisi* Bæk, den Hiord som dricker, hviidner:
Men din, *Cerona*, Hiord for-sverter du oc skidner:
Du *Xanthe* der imod din Faare-flok røød farfver:
Den Hiord hoos røøde Haf ret Purpurfarfven arfver.
End den Dodonske Brynd, sig underligen skicker,
At naar mand der udi dør-titselen nedsticker,
Forslugner den saa brat, oc self sig atter tænder,

139

Saa den i Vandet fædt, som paa en Stage brænder.
Hvad skal jeg sig' om dig du Ejland *Fortunate*,
Hves vilde Mænd oc Folk (af andre nu forhadte)
Ej drick' af Bek oc Brynd: men voxer der i Lande
Eet Vand-riigt selsom Træ, end paa det tørre Sande,
Som svæder iidelig, af Bladene de grønne
Ned-drybe riigelig Vandperlerne de skønne,
At baade Qvind' oc Mand i Krucker oc i kruuse,
Kund' af det skønne Vand hiemføre nok til Huuse.
Skuld' ej jeg siunes her, een Fabel-Hans at gifve
Oc meer Poeterj end Sanden at beskrifve:
Jeg kund' i denne Bog vel megen Under sticke,
Oc mindr' end Bonden troer af *Agenippe* dricke.
I Guld-*Peruvia* ved hellig Ellens Kirke,
Een Brynd skal Dag oc Nat ret iidel tiære virke.
De Brynde findis oc (vil Skifher Sandhed skrifte)
Som paa een Times tiid maae smag oc Farfve skifte,
Ja de som Sands oc Sind de Smagere betage,
Saa de ud-rifve Tand, oc kommer tiit af dage.
Hvad skal jeg røre her, om de ild-spruude Kilder,

Som gifve Luen blaa, oc Food-Steen fra sig trilder.
En merkelige Flood skal i Vest-Inden findis
Hves Kraft oc sælsom fær maa med Forundring mindis,
Naar Soolen undergaar, oc Folket søger Hviile,
Strax Flooden stille staar, som før var vandt at iile:
Men efter Natten soort mod Dagningen den hviide,
Naar Folk med Sool opstaar, begynder den at skriide.
See, dette riimer sig med dammen i Bethesde
Som mang' i Jødeland saa troolig komm' at gæste,
Den holdt sin Hviile-dag, sig paa Sabbathen stilled',
Oc anden Arbeids Dag saa frydelig den stridled'.
Alt sligt jeg selger dig for kiøbet som jeg hafver,
Om selsom Kilde spring som self Natuuren grafver:
Hvo det ej gifver Mact, men slet vil *refutere*,
Hand ræcke mig sin Haand saa ville vi spatsere

140

Hen til *Bethesdæ* Dam, som Skriften om formelder,
Der for Jerusalem mood Faare-Poorten vælder.
Jeg vil oc bede ham, hand acter Jacobs sticker,
Som den Labanske Hiord sig broged ofver dricker,
Samt andre ting som Gud natuurligen forvirker,
End dog at vor Fornuft det ej forstaaer oc merker.
Det er ej Fabel alt hvormed Poeter prange,
Dog de paa deres viis vel ofver skrefvet gange.
Kand jeg *Euripum* Kaad, som fiir' oc tiufve stunde
Siu gange gjør sin Flood, ej fatt' oc ej begrunde:
Lad løbe men det vil oc haste men det haster,
En Gæk sig derfor med *Philosopho* i kaster.
Jeg maatte siunes nu, min viise Gud at sønne
Sin høj-forskylte Priis, om jeg ej vilde skønne
Paa nogle varme Vand oc *minerale*-Brynde,
Som hand med største Kraft, af Jorden lader rinde.
Som Vand oc Vædske meer af Karret ofte smager,
Af Messing, Kaaber grønt en bi-smag til sig tager:
Saa gaaer end oc saa her med Jordens Køcken-gryder,
Oc hendes mange rør, som Vandet giennem flyder.
Er Aaren sylt oc salt, forsyltet Vand den gifver,
Oc det snee-hviide salt af saadan Kilder blifver.
Haer Qvel- oc kilde-spring med messing-malm sig blandet,
Samt med det Kaaber beskt, besk-actigt smager Vandet.
Med Alluun, Svogl oc Bly, Salpeter, Jern det guule,
Haer Vandet oc slig art, som flyder af den Huule.
Natuurlig hver en Brynd du gæster særlig skenker,
En kiøler læske-Drik, naar dennem heeden krencker:
Dog findes Kilder slig' af Jordens Svogel-grue,
Der ofte vælder ud med Vand oc blaaeste Lue,
Oc er saa sydend-heed at Æg' oc Spiis' end anden,
Saa snart kand koges der, som udi Brygge-panden:
Oc atter de igien, som heeden Temperere,
Saa Food oc Haand der i sig kand ret vel regiere.
See! slig natuurlig bad oc selsom varme Vande,

141

Israels Læge good, bestil i mange Lande,
Af Bierg oc Jordens bryst saa underlig at flyde,
Med underskedlig Luct, smag, Dyd oc Kraft sig yde,
I Tydsk-Land, Bhemer-Land, i Ungeren deßlige,
Valland, Moravien oc udi Franckeriige.
Diid søger Herr' oc Knect, sit Huus oc hiem forlade,
Af samme Helsen-Vand at drick', oc der i bade,
Oc fra saa mangeln sooet i korter tiid *cureris*,
Foruden *Medicin* i Helbred-Stat formeeris.
At det ej under er, hvor saadan Badstue falder,
At den gemeene Mand dem Lifsens Kilder kalder.

Den svulftig Vater-soot, maae svicte sig oc lindre,
Den knudefuld Podagr' i Food oc Haand ej mindre.
Den halt' oc blinde Mand heel ofte diid henføris,
Oc løber hiem igien; u-fructbar fructbar giøres.
Hør op ô *Musa* good, med Vandets Elemente,
Vilt du om iidel Vand, nu heele Bøger prente,?
Den trygge Lande Jord er dobbelt værd at kysse,
Tag derfor Hat i Haand, din Moder kier at grysse.
Det er dog Jorden bold der Mennisken undfanger,
Anammer, føder op, i Moders sted ham ganger,
Naar Vandet, ild oc Luft ham alle Ryggen vender,
Da for sit Skøde-Barn ham Jorden eene kiender,
Oc laan hans Legem Huus, tryg plads, oc seng hin bløde,
Til hun self laane maae, oc gandske legges øde.
Den tykke fuule Luft os ofte meget krænker,
Forgifver oc forgiør, før vi det vel betænker:
Men Jorden Eje-good, til Haand oc Food os tiener,
Oc af sin gandske Mact os stedse troolig meener.
Naar Ild, naar Vand oc Luft, friit sproder, bruuser, pifver,
Det Jordens *Element* dog fromt oc stille blifver.
Vel er det sandt oc vist du Gud med kraftig Aande,
(Naar du fortørnet est paa secker Folk oc Lande)
Befal et stycke Land, sin stoore Kraft at røre,
Oc Vind-Carthoet sit af Skødet lader høre,

142

Saa Landet under os sig skudder, gunger, ryster,
Oc under Muur oc Taarn som løøse sandet bryster.
Ja heele Byer oc Folk om stunden slet opsluger,
Oc som en Fiende gram i tuusend stycker knuger:
Dog er den af Natuur bevaagen os at kænde,
For *Elemente* hvert, til hielp som neste Frende.
Thi vil jeg nu med Lyst, min trygge Ven besøge,
Oc ej i vilden Strand oc Brønden længer krøge.
Der jeg med Vandet ud af Jorden maatte rinde,
Den aarle Morgen-stund, at segl' i hommer vinde:
Da saae jeg efter mig de Bierge-toppe bares,
Oc i mit kiølne-vand jo meer' oc meer' opklaris,
Indtil jeg støtte fast paa slette Marke-grunde,
Oc derfor u-forsømt ad Søøen maatte stunde.
Men hvad var det for Lyst at see de bare Marke,
Det soort' oc sandig Land, med sine ledig Parke,
Foruden Græs oc Straa, foruden Korn oc Kierne,
Foruden skov oc løf oc Urt som styrcker Hierne?
Jeg tænckte vel ved mig, paa Landet vil jeg træde,
Men der jeg saae mig om, der intet var at æde,
Der var ej ringest ært at sticke mig i Munde,
Oc ej saa stooer en Busk, mit Hofvet skiule kunde:
Dog hørde jeg en Røst ofvr mig udi det høje,
Mit Hierte sprang der ved, jeg Knæ tog paa at bøje:
Hør (sagde Røsten) hør du blote Jord, du bare,
Lad op dit Liif oc Skød, gif frem en deilig Skare,
Gif fra dig Græs oc Urt, oc fructbar træ de grønne,
Hvert med sin egen Sæd i rood oc Blomster skønne,
At de saa plantis foort, friit vox' oc sig formeere,
Saa vel for sidste Mand som første Fruct at bære.
Hvad Røst der hørdis da, jeg nu med Glæde kiender,
Nu jeg fra Bylgen blaa mit Skib til Landet vender,
Oc med mit Øje seer, hves jeg med Øret hørde:
Oc grifver det med Haand, jeg før i Sindet førde.
Een Konge-røst det var (jeg siger af en Konge)

143

Een Herre-røst det var, blandt Herrer faa oc mange:
Lad raabe hundret Aar, lad biude, lad befale,

Alt det som Herre-nafn kand bær' oc dermed prale,
Dermed det høje Bierg i Luften ej oprettes,
Dermed den dybe Dal oc Marken aldrig slettes,
Derfor den mindste Bøn af Jorden ej sig skiuder,
Ja mindste Nelle-blad det grønne Sver ej bryder.
O du almæctig Gud, du ævig Kong' oc HErre,
Du est en HErre sand i Gierning til stoor Ære,
Dit Ord er Land oc Vand, dit Ord er Løf oc greene,
Dit Ord er Bierg oc Dal, ja Sølf oc eddel Steene.
Viig af du ringe Dract, som Jorden ilde Klæder,
Thi bedre Kledning dig, ô Jord, nu Gud bereder,
Kast bort din Kaabe soort lad Sørge-sløret falde,
Din grønne Silke-dract du maat dig nu hiem kalde,
Din lystig Jæger-dract lad skinne langt oc viide,
Ofvr Bierg oc dyben Dal, i deilig Sommers Tiide.
Jeg vil nu med min Haand, en riiger krone flette,
Oc den som Ærekrants oppaa dit Hofvet sette;
En Roosenkrants fuld sød med liflig Blomster mange,
Skal om din skønne Hals saa viidt i Marken prange,
Med søde danske Vers vil jeg dig saa beskrifve,
At din Fordreflighed skal hver mand under gifve.
Slaa ud dit gylden Haar, din Hænder balsamere,
Din deilig Roosen-kind du tuctelig staffere:
Oc fød med riige Bryst, din' egne Børn ej eene;
Men dem oc moderlig, som fremmed' Herrer tiene:
Gif Luftens Borger Mad, oc Flooders tienre spiise,
Lad op din runde Haand at dig Udlænding priise.
Om Ild, om Luft oc Vand vil ej til tacke tage,
Men see Skeløjed' an, det maa dig ej misβhage.
Skal Jorden siine Børn, i denne Dag vel føde,
Det Arbed koste vil, oc mængen Finger møde:
Foruden Harr' oc Plog, Sæd, Spade, Hacke, Rifve,
Skal alt den HErre Gud sin Regn oc Sool-skin gifve:

144

Der hør oc stunder til, Vaar, Sommer, Høst hin tørre,
At voxer, Blomstre vel, formodes, hiem at føre.
Men her er ny maneer; os Moses her bestiller,
Een konstig Gardener, der Vandet først fraskiller,
Oc strax den bare Jord, den blote Mark oc Døde,
(Der stod saa ynkelig som andet Brandsted øde)
Saa ofverfructet haer, velsignet oc begafvet,
Fra ofvrste Bierge-top oc underst ned til Hafvet,
At Liif oc Hierte maa i brystet derved springe,
Det vilde-Sangerii, maa vel i Busken klinge:
Oc saadant ej ved Plog, ved Regn oc Soolens Krafter,
Med Vaaren, Sommer, Høst, oc Aarsens tid som Safter,
Men med et eenist' Ord et eenist', HErren sagde,
Det kaste Sæd i Jord, oc alle rødder lagde,
At den hund-øde Jord, begynder strax at prale,
Ofvr gandske Verden viid paa Bierg oc dyben Dale,
Med Græs u-tallig viis, med Urter mangefolde,
Med Træ oc grønne Qvist oc Sommerfarfv' hin bolde,
Saa det paa en Dags tiid, er baade Vaar oc Sommer
Oc Høsten ofven paa, før det til Aften kommer:
Sæd kunde neppelig den Vaar af Jorden locke,
Før Sommer stilk oc straa, gaf Træ oc grønne stocke,
Oc Høsten Kierne-fuld bar Sæd oc Fructen moder,
At Adam trede Dag fandt Fructen søød oc goder.
O Arons tørre Stab, med Natte-mandel dine,
Du est vel underlig for Sind oc Tanker mine:
Men naar jeg dette seer, af Under jeg maa falde,
Oc kand min Hu oc Sind med Nød tilbage kalde.
Hand sagde: strax derpaa, af Bierg oc Klippe steilig
Den Ceder Hierne-kier udspringer rank oc deilig

Den varig *Larix* sterk med sine spitse blade,
Den horne-fulde gran oc furrebul gerade,
Med hvert et krølled træ, bebladede smaa greene,
Indtage høje field, grøn-kledde bierg' oc steene.
Strax marken jefn oc flak, haard Eegen friit besøgte

145

Oc den hviid-bulled *bøg* strax samme plats forøgte,
Den skugge-fulde lind oc den kløør-bladed nafver,
Hin slette Befver-asp oc der sin bo-pæl hafver.
Men Becken klædde smuct oc grønne dybe dale,
Det ælle træ saa skøørt, de vidde-træ saa smale.
Hit blege piletræ forsømde sig ej længe,
Med grønne Myrten busk tog vaaning i de enge.
Et slags af samme træ med olden, skeppen sparer;
Et andet bygger huus, i hundred Aar som varer:
Det trede segler ud, stoor rigdom før i Lande,
De andr' i køcken tien', at Stuen varm maa stande.
Strax brød af Jorden ud de Abild-træ saa mange,
Oc strax af grønne green de Æble trind' oc lange,
Den fruct somt suur somt søød, Granater muster-riige,
Citroner læske-fuld oc Pomerants deslige,
Den søder Abrikos, Castanien den tørre,
Bred-bladig Fiigentræ, oc Nyd-træ mindr' oc større.
Olive, Qvædetræ, samt Mispel, Spilling bløde,
Atskillig Kirsber-træ, med Mandel besk oc søde,
Hin Pære guul oc rød, de Moorber-træ saa viise,
Den blomme hviid oc soort med megen hafve-spiise.
Strax skød af Jorden ud den skarpe Peber ranke,
Med Peber soort oc hviid, trind, aflag, som mon vanke
Mest udi Malabar i Indianske Lande,
Fra Goa synder ud til Comorinske strande.
Strax det Muskate-træ ligt Pære træ det smale,
Paa *Banda* Insel skøn begyndte rankt at prale,
Med Nødden sin saa sund for Lefver, Mafve, Hiernen,
Først skal, saa blommen skøn: saa skal saa lagdes kiernen.
Paa riige Seylons Øe, den sunde Cardemomme,
Med mange Dyder sin' af Jorden strax mon komme,
Det træ som Olitræ, som Laurbers er de blade,
Fortørrer med sin Kraft indvortis fuctig skade.
Hin hitzig Ingefer, den maufve kaald til goode,

146

Som siif for ofven jords, strax mange Stæder groode,
Dog bedst i Malabar udbredde rood den klare,
Chineser kunde den bedst sylt' oc ret forvare.
O hvilken kryded Luct, ofvr Specerier alle,
Moluccæ Insler fem da strax af Jorden kalde!
Det fructbar Negliken træ, som Laurbær-træ det grønne,
Sin Negliken udskød med varme krafter skønne!
Da spiired' ud for food de sødest *nardi* Axe,
De dyrest' *Aloe* paa *Socotor* som voxer.
Da *Costi*, *Balsams* luct; *Thus*, *Myrrha* rand paa Jorde,
Rhabarbarum oc *Man*, drøb ned, oc sødhed gjorde.
Atskilligt sucker rød i mange Land sig yder
Den dreflig *China* rood med sine mange Dyder.
Hin soorte Valmu-saft, som kranke søfnen under,
Som kaldes *opium*, udblomstrer samme stunder,
Borneiske Campher good rand ned i draaber klare:
Samt *Tamarinium* som løsner uden fare.
De rødde tusind slags sig gafve frem i Jorde,
Een part paa Apotek, een part tien ofver borde.
Spiis-urter tyckt som græs, *Basilicon*, *Salvia*,
Persille, Timian, Sar, Mejrán, *Ros Maria*,
Augurker, Ærteskok, *Endivia*, Dragooner,

Lactuk, Asparages, Peponer oc Melooner.
Hvem her opregne kand de Bær foruden ende
Een part som voxer her, dog fleere vi ej kiende?
De sunde Lauerbær oc Enbær Oli-fulde,
Jordbær oc Kirsebær, for Skørbut Myrbær hulde:
Soolbær oc Stickelbær, Brambær oc Hindbær søde.
De soorte Heggebær, oc Riibs Sanct Hans dag røde.
Den Viin-stok rede var, som homble-rooden vanked,
Oc sig paa pæl oc raft med armen krum opranked'.
O ranke som du est blandt alle træ det svage,
Oc (som et reise-barn) maae andr' i haanden tage:
Saa est du Kronen vist oc Kongen med stoor Ære,
For alle træ paa Joord; som alle Træers HERre.

147

Din ædle Druue saft med sine Perler klare
Beskedeligen brugt, gjør hiertet læt i fare,
Forluffer *Spiritus*, som Sorgen ofte søger,
Oc hiernen styrker fast, Hukommelsen forøger,
Med got oc sunder blood de Aarer tomme fylder,
Den gusten falmed kind fornyer oc forgylder,
Hin kaalde Mafve svag forvarmer oc bestyrker,
Den fuctig skade vel purgerer: oc udtyrker
In *summa* Viindru-saft, den hviide, blanke, røde
Paa mange hundret viis Natuuren frels af nøde.
Dog maae hoos dig i Choor, den palme billig stande,
Som fordum samme dag, i Indianske Lande,
Min Guds almæctig Røst af Jorden bød at skriide,
Oc bære Kiortel grøn, ret Vaar oc Vinter-tiide.
Fornumstig Læser min, du maat vel paa mig klage
Jeg gjør dig tiiden lang, udi min Urte-hafve:
Men hafven den er stoor, de træer oc Urter mange,
Jeg kand i et Qvarteer, den tract ej giennem gange.
Dog end det eene træ med gunst mig lad beskrifve,
Saa vil jeg u-fortøfd mig under Jorden gifve.
Som Ceder meget rank er Indianske Palme
Hun blad i toppen bær', oc at hun ej skal falme
Vandbred den elsker fast: Oc under samme blade,
Nedkrummed som en hielm, groer fructen uden skade.
Cocos den samme Fruct de Portugiser næfne,
Oc voxer klase tal, ti, tolf, hver andre jæfne.
Den Indianske nød (som vi det meenlig kalde)
Vel som een nydde stoor i Landet der kand falde;
Men skallen ej saa stor. Naar barken først den grønne
Afrifvis, tørris vel, udteses hamp den skønne,
Til tackel oc til toug saa got er intet andet,
Der af er alle reef, som bruges der i Landet.
Om dem oc fattes Segl de blade sammen binde,
Oc giøre dug deraf, som andet garn oc tvinde.
Naar fructen meest er moed, med Saft den ofverflyder,

148

Ret sund oc læske-fuld, to pottes nødden yder.
Da er oc skallen blød den Lifvet leckert nærer,
Som Ærtiskoken sød med Salt mand den fortærer:
Men er den gandske mood, formindskis vædsken gierne
Oc førrig indvol blød da gjør en liiflig kjerne.
Den bruge de til suul, udperse Saft hin sunde,
Oc dermed riisgrød som i Oli kaage kunde.
Den sød' oc sunde Saft den vi før lidt om talde,
I kander tætted vel, de lad' af stilken falde,
Oc *Sura* kalde den. Om dennem ædick bryster
Den Saft half stund i Sool dem gifver hves de lyster.
Den første *distillats* af *Sura*, *Nypa* kalled,
Eractes fast saa good som Viin ved Rhenen falded:

Men anden *distillats*, hos dem *U-racca* heder,
Oc er gemeene Viin, i alle Landsens Stæder,
Hviidactig farfven er, oc hitzig af Natuure,
Men lang tiid u-forskalt den icke vel kand duure.
Er dem paa Sucker fejl, den *Sura* de da hede,
Mood Soolen setter ud, strax Sucker (*ff*) er til rede.
Naar træet hugges ned, Skibstimmer det dem gifver:
Paa Marfven der er i, mand bref oc bøger skrifver.
Thi den er tynd oc hviid oc foldet som en kaabe,
Oc ligesom papiir, der rynked er tilhaabe.
Men marfven den er grøn, med jern mand der i skrifver
Oc naar den vorder tør, heel kændeligt det blifver.
Med faa ord: af de Øer som kaldis der *Maldovæ*
Til Indien udsegl', ej faa men mange Skibe
Som af det eene træ, bygd' er' end ladd' oc ere,
Der Baads-mænd klædis af, de fruct deraf oc tære.
Saa mand snart maatte tro, om *Midas* derved rørde,
Blef træet oc til Guld, mand viidt om Landet førde.
O du almæctig Gud, oc underlige HERre,
Om aldrig fleere træer, dit nafn til Lof oc ære,
Oc Mennisken til gafn, i Verden skabte vare,
End samme Palme-træ, det kunde sig forsvare.

149

Der i er Skif oc huus, der i er mad oc dricke,
Der i er Ved oc Lius, oc Klæder som sig skicke.
Med tu af samme træ, som *Linschotanus* skrifver,
Et gandske huus oc hiem, fuldvel forsiunet blifver.
Saa her vel tviiles maa, oc saadant Spørsmaal være,
Om jeg den Viinstock før ej gaf formegen ære.
Hvad vil jeg sige meer? Min korthed ej tør næfne
Dudroæ selsom art, *Calambæ* riiger æfne,
Den Bomuld *Bengalæ*, hin *Mangas* oc *Anones*,
Jaqvas oc *Jambi* fruct, Maleiske *Duriones*.
Guds riigdom er saa stoor, den haer slet ingen ende,
Paa denne Jordens øe, i hvort jeg mig vil vende.
Oc endog Adams fald forkrænkte Jordens Ære,
At den med største spot maae toorn oc tiidsel bære,
Oc sucker hiertelig for førriig stat oc vælde,
Ja for vor egen Synd, maae aarlig Lydden felde:
(Oc det med hende gaaer, som med en fructbar Qvinde
Der med sin Lifves fruct sig aarlig lader finde,
Opfylder Stad oc huus med Ecteskabens blommer,
Hun paa det sidste self i største svaghed kommer,
Ej meere bære kand de Paradiise-qviste,
Men maa foruden kraft ad sengen ofte liste.)
Dog gîr hun denne dag saa stoor oc megen Ære
At jeg ej priise nok kand Skabren Gud den HERre.
Den liiflig *Majus* bliid, jeg ej kand udspatzere,
See Aqvilejen der i kiortel blaa stoltere,
Den roose Purpur-rød, oc den snee-hviide Lille,
Med meer som grønne eng kand mig for Øjne stille;
Jeg jo forundre maae, hvad Maler der hâr været
Som saa fuldkommelig haer alting udstafferet.
Her findes farfver fleur', oc skønner i de enge,
End naar den morgenstund *Aurora* gaaer af senge,
Oc hendes bruude-huus i Øster præctig glantzter,
At hvo de farfver seer, for under lidet sandser.
Den *Noe* Buue skøn af Øster oc i Vester,

150

Med farfven tuusend fold er alle Mesters Mester:
Dog i den Roosen-lund oc i de grønne dale,
Atskillig stilk oc qvist med farfven meere prale.
Med saadan planters pract, fordreflig farfver højje,

Oc deres dyre fruct, lood Gud sig ej fornøje:
Men haer oc underjords slig kraft i rooden plantet,
At morderisk Pestilents blir ofte der ved ganted,
Den blanke Vater-soot, Podagr maae derfor bucke,
Oc mangen *Feber* heed sin onde brynde slucke.
Oc hvo i tvilfs-maal staaer, at Urter somme tiide,
Jo *Charon* skadet haer fuld mange goode hviide:
Hans Ferre ligge maae, naar hand vil gierne segle,
Plutonis røged vraa, for gæster tiit oc feile?
I vuggen mangt et barn sin brudeseng maatt' hafve,
Af Verden mørk oc trang, oc strax her ned i grafve,
Om Jordens Apoteck dets alder ej forlængde,
Oc Gud med kraften stoor den ringe rood besprengde.
Een sød *viola*-luct, en *Balsam* eller roose,
Kand den som Daaned er, i mark oc vilden moose,
Forqvegne hiertelig, oc væcke som af døde.
Dog her i priisen bær med sine stilke røde
Syngadi blomster hviid, i luct foruden liige,
Den røgels' allerbedst udi Maleiske Rige.
Oc er de blomsters art vel selsom at begrunde,
Thi de alleene grooe, i mørke natte-stunde:
Saa snart den aften tiid i hafvet Soolen bryder,
Saa brat *Syngadi* træ sin liflig blomster skyder:
Men aarle morgen Lius naar Sool skin ofver Skofve,
Affalde daglig dags, oc ligg' i tycke haabe
Thi kaldes det end oc et træ som er bedrøfved,
Oc *Parisatico* som blef sin Daatter røfved.
Thi *Parisatico* een deilig Datter Aatte,
Som Soolen friede til, oc hendes gunst formaatte,
Men slog dog hal' i Vand, der hun var krænked ilde,
Hvorfor den skønne Brud ej trøst annamme vilde,

151

Hendød' oc brændtis op, af Asken træet groode,
Med saadan herlig luct: Hvad hende gik til moode
Det deraf actis, at ej Soolen det maae lide,
Om natten blomstris det, om dagen bær det qvide.
Giør du een *amulet* af *Entybo* den klare,
Oc spender den om hals, at hæng' om arm den bare:
Hves tycke dunst oc røg, der siunet ellers svæcker,
Det den saa hemelig fortager oc fortrecker.
Tag *Cyclaminum* frem, oc bind om krop den bare,
Det fødsels arbeid strengt, skal icke længe vare.
Thi det befunden er, den fructbar u-forvared
Haer rooden trædet paa, oc deraf ilde fare.
Pionen ligesaa, om barne-halsen bunden
Den Herculeiske Soot fordrifver, er befunden.
Haer *Bacchus* dig beskænkt oc Skaalen saa credentzet,
At hiernen anden dag half siunes pestilentzed:
Den gylden-Urt Safran, i tindingen at binde,
Da viinens hitzig gniist skal læskis oc forsvinde:
End du Seilonske rood af Slange-træ det hviide
Som læger kraftelig hves Øglens tænder biide?
Din dyd forborgen var, til lidle diur *Qvipele*
Som tiit med Slangen slaes os vilde den meddeele.
O kraftig Engel-rood, *Angelica* du bitter,
Af Engelen nedført, mand dig i Jordan hitter
Hvo dig paa tungen bær, da luften den u-sunde
Hand self forgifve skal, førend hand skadis kunde.
Du Norske *Iris*-græs, hvor du med Skørbut huuser
Den Nor- oc Find-marks-far med største priis det roser:
Naar Bonden først om Vaar ved becke-drag dig finder,
Hans Skørbut Aandeløs, i trende Sooler svinder.
Om af *Betonia* en kreds paa Jordan giøres,
To Slanger edder-fuld i samme Cirkel føres:

Da yppes der en kiif, hver andre de forgifve,
Med styng ej hører op, før de paa platsen blifve.
Oc som *Betonia* er aarsag til den trette,

152

Saa kand, der tvert imod, *Lysimachia* slette
To Hæstis store had, oc deres tand-striid tvinge,
Naar mand i hofvet-lag oc griimen den vil stinge.
Dictamne Cretiske, mon du skuld' hafve liige,
Paa Bierget eller Høj, oc i det dybe diige?
Den vilde Bierge-buk, som du med Saften føder,
Ham ingen Skytters piil formyrdet oc forøder.
Thi piilen skarp oc snar du drifver strax tilbage,
Oc gjør det med din kraft at saaret læges fage.
End du, ô Finger-sterk som *Filicasta* heeder
Den moodig Hæst som gaaer i mark, oc græsset æder,
For dig ej nyde maae sin faste Sko i hæle,
Om hand dig træder paa, du den jo strax mon stæle!
Hvo gaf dig segl-steen kraft, det jern til dig at drage?
Hvo fik dig tang i haand den Skoe fra food at tage?
Vilt du med tiufven gaae, oc refses paa de volde,
For dig ej laas oc slaa et Øjeblik skal holde.
Du *Malva* dæmpe-gniist, som meget ilde lucter,
Naar mand med Saften din sin' hænder vel befucter,
Det heede smelted bly, af haand, i haand, mand lader,
Oc af den gloend ild, i ingen maade skader.
Hvad skal jeg sige meer? i hvort jeg mig henvender,
O allerklogste Gud, jeg finder dine hænder,
Paa lidet stykke Land hvert sted, i alle kanter,
Staa sætt' alt med din haand, vel mange tusend planter
Atskillig' i gestalt i blomster, stilke, blade,
I kraft oc virkelser i andre mange maade.
O Gud jeg gaaer i eng, paa bierget rank jeg kryber,
Alt dine fodspor der oc fied af fedme dryber,
Der er paa ager ej, der er ej sted i Enge,
Der er i vilden Skof, i vongen eller venge
Ej nogen liden Urt, ej græs, ej straa, ej nelde,
Der dig jo peger paa, dig alle Skaber melde
De sig' oc at de maae til tiennist os forblifve,
Os Øl oc der til Mad, samt huus oc klæder gifve.

153

Den megen Ager-fruct, Rug, Hvede, Byg oc Hafre,
Med deres kjerne-kraft de Kinder holde faure.
Vor nøgen baren krop, til hylster, skiul oc dekke,
Den Bomuld, hamp oc hør, maae sine tafver strecke,
Oc bindes højt i raa, fra andre Land' at hente,
Hves mand i eget Land, til nødtørft, ej kand vente.
Oc at den kostfrie Jord, ej lader sig fortære,
Da maae den aarlig Aars nyt korn oc kjerne bære,
Oc marken som en Ørn, maae sig forny, forunge,
Som du almæctig Gud det biuder med din tunge.
Du gjør at Korn oc frø i Jorden pløjd oc grafved
Med harf' oc rifve skarp forkruuset ræt oc afved
Forgiefs ej kastes maae; men spiirer fast oc spryder,
Oc med sit grønne næb de soorte furrer bryder,
I Jorden rooden sig befæster oc forbinder
Dernæst af spiir i blad, af blad i stilk oprinder,
Af stilken skiuder op, i axet kiernen settes
Oc af et jord-dødt korn mangfoldig ny oprettes.
At regnen, kuld oc vind oc Soolens hitzig Øje,
Skal ej den svage kiern forderfvelse tilføje,
Med hylster Skal oc huus, Naturen den bevarer,
Med vip oc spidse hoorn for Fuglene forsvarer,
Med knuder, led oc knæ det svage straa beryster,

At det med fructen tung ej knæler eller bryster.
Hvad skal jeg sige meer? Hvo kand i Verden mindis
Den ofverflødighed af Jordens gafver findis?
Mnemosyne er tret, vil icke med mig holde,
Thi maae jeg signe dig, ô Moder min du bolde.
Jeg dig ret ligne maae ved Lammet jo det feede,
Som spiller lystelig paa hine grønne heede.
Thi hves der findes paa, foruden eller inde
Er got oc nydeligt: saa est du oc at finde.
Din ryg er slet betaet med riigdom, goods, oc Ære,
O skønne *Dædala*, du vel maat kronen bæere
For trende Systre din, om du i barm den riige

154

End aldrig foster bar, du aldrig dog haer liige,
Thi Jorden i sin Bug, bær saadan skat oc æfne,
Oc de Clenodier som mand kand aldrig næfne.
Saa tæt som him'len blaa med Stierner er beplanted,
Oc Strand med Bylgen blaa er kruused oc forkanted;
Saa mangen green oc qvist den grønne Skof udskyder,
Saa mangen svindig Fugl, som bløde luften bryder:
Saa mangen ædel Skat bær Jorden under kaabe,
Oc under Kiortel grøn, i mange tuusend hobe.
Hvad skal jeg tale her, om Skefverbierge mange,
Hvoraf de høje Torn, som viidt i marken prange?
Om Marmorsteenen fast, som saa Pallatser klæder?
Om hviiden Allebast, som Choor oc Tempel glæder?
Om Spitsglas, Qvegsølf glat oc anden bierge blanding?
Om brun-rød Mini rød, oc saadan Malers ganding?
Om Kaaber eller Ten, om Messing, Staal oc Jerne?
Det blinkende Cristal, som skinner nær oc fierne?
Om Sølfvet skært oc hviidt den Kiøbmands beste Vare,
Metaller ofver alt, oc mineralle-skare?
Det er en ringe ting, med Guld oc Ædelsteene,
I liige vect oc graen, oc vandets perler reene.
Siig frem *Araca* Land, du *Pluti* rette boolig,
Du riige *Pegu* Jord, her frem, oc siig det troolig.
Hvad riigdom du formaaer: *Sumatra* Øe fortælle
Du dyrbar *Ophirs* Land, dit guldsCRIIN maae ej dvelle,
Du *Peru*, *Chinæ* grund, viis mig din gylden Aare,
Du *Decan*, *Bisnagar*, din' Ademantske vare,
Rubiner roosen-rød' oc purpur *Amethyste*,
Carbunkel rød som glød, i Øjet skin som gniste,
Topas liig Ademant, Smaragd den Løfve-grønne,
Turchoser præctig blaa, Sardonier de skønne
Med saadan ædel Skat er Jorden mæctig svanger,
Oc af sin Skaber-mand slig herlighed undfanger.
Det er en Fader riig, det er en Moder dræctig,
Der saadan foster bær i barm oc armen præctig.

155

Jeg hafde skøt forglemt din seldsom Datter eene
Som mig meer Under gir, end meest all' Ædelsteene,
Den Skifhren er saa kier, som liif oc goods kand være,
Foruden hves *Confoy*, hand skibet ej kand bierre,
Naar *Æolus* er streng, oc vred i tackel rier
Oc Skibet uden segl af kaasen viide skrier,
Naar taag' oc kullen mørk anfanger natte tiide,
Kand samme Datter din hans fængsel synder sliide.
Jeg meen dig Seglsteen mørk, Naturens Keiserinde,
Som end til ofverflød i Norrig er at finde,
Dig meen jeg vittig Steen, du alle viises Mester,
Som uden fingre-hielp til jernet dig befæster,
Saa det ej nyder roo, før du det til dig drager,
Det biuder dig sin mund oc kierligen fafn-tager,

Det vil ej slippe dig, men ævig hoos dig blifver,
Om mand ej med gevalt dig det fra Siiden rifver.
O hvem i Verden kand det selsom verk begribe,
At jern-ring strøgen vel med Seglsteen kand bekniiibe
Sig til een anden ring af jern, den anden, tredii,
Den fierde femt' end oc som lodded udi smiddi?
Hvad kraft er her forhaand, som uden binding binder
Oc hæcter uden hæct', oc snør med Snoren blinder,
Ja lødder uden ild, opdrager jern det svare,
Det henger uden Krog, i Luften uden fare?
Sligt daarer mangan Tyrk, oc fleere Morianer,
Som hen til *Mecca* Stad, hverandre tiit opmaner,
At see hvor *Mahomet* hans graf oc kiiste hænger
Op under Hvelning høj, foruden ring oc stænger,
Hvorfor de meene vist det er et stoort Mirakel,
Oc ham tilbede strax den arme døde Stackel.
Men hvelningen, forstaa, af Seglsteen bygd at være,
Thi maae Jern-kiisten oc, natuurlig hænge dære.
Sig mig *Lucreti* viis, jeg vil dig flittig høre,
Sig, hvad forborgen kraft de Skibscompas medføre,
Med Seglsteen strøgne saa, at strengen paa den skifve

156

Staar altiit vend i Noord, derfra sig ej vil gifve?
Kandst du fuldbringe det, saa vil jeg til dig flette
En grønner Laurbærkrantz, oc paa dit Hofvet sette.
Empedocles saa klog, skal din Discipel være.
Oc *Epicurus* self, skal dig sin Mester ære.
Dog hører jeg ô Jord, hvor mangan paa dig skælder,
Du bær i skødet dit, de ting fuld liidet gælder,
Oc laster paa dit Jern, som gjør dig selfver bloodig,
Du dricker Sønnens blood med graad oc taare moodig:
Du bær oc Guld det som den gærig søfnen bryder,
Thi for at være riig hand aldrig hviile nyder:
Oc at du viinen gîr, der mangens hierne svæcker,
Som Kiortelen til med af ryggen ofte træcker.
For sligt oc andet meer, mand ilde dig mistænker,
Det skuld' ej være got, hves du i Skaalen skenker.
Men misbrug icke kand Guds gafver saa foracte,
Thi bær kun stedse fruct, paa Daarskab du ej acte.
Dit Jern den Agermand til ploug oc hacke bruger,
Sin Ilde-brand oc huus dermed af Skofven hugger;
Med Jernet Land oc Stad for vold oc mact forsvaris,
Oc mangan redlig mand fra Røfver haand forvaris:
Men Skelmen der imod, det Staal ved beltet binder,
Oc myrder grummelig, hvo hand i Strædet finder,
Hand ej sit færneland, sin Fader eller Mooder
Forskaaner med sin haand, ja Syster eller Brooder:
Hvad kand der Jernet til, som sig maae bruge lade,
Til fordeel oc til Gafn, til efterdeel oc skade?
Det er et Creatuur, som icke Nej kand siige,
Hvo det misbruge vil, den fattig' eller riige.
At en guld-hungrig Nar kand aldrig mætted blifve,
Om hand skønt guld det alt af bierget kunde rifve,
Lad riifve men hand giid, oc trælle men hand træller,
Hand faaer ej meer i graf end fiire halfve dæler:
Vær du i Sindet læt, tien Gud, dit guld dig tiene,
Saa haer du bedre fat, end alle *Pluti* Svenne.

157

Thi Mammon ickun er en gierighedens Fader,
Oc hvo ham ære vil, sit Danmands rycte lader.
Vil anden vid oc sind i *Bacchi* Sump begrafve,
Bruug du den Viintræ-saft, oc ædle Jordens gafve
Til din nødtørfthighed. Guds goode gafver skændis,

Naar de i hvor det er, af onde folk behændis.
Hvad vil jeg skrifve meer, om Jordens riiger æfne (tt)
Om hendes Herlighed oc meer end riige Skæfne?
Udvortis ofver grøn af græs, korn fruct oc greene,
Indvortis tuusend skøn, af guld oc Ædelsteene:
Dog med sliig præctighed hun sig ej lader nøje,
Men bær sit hofvet højt, for egne dyder høje.
Den ædle *Lemnos* Jord som vi besegled kalde,
For hvilken pest oc gift oc fleere mangel falde,
Er jo stoor ære værd. Om nogen vilde viide
Hvad den besegling er: det skeede for dum tiide,
At dørren til det bierg, som Jorden ligger inde
Var med *Dianæ* Bild besegled at befinde,
Af Tyrken denne dag med hans Signet bevared
Oc icke selles meer, end eengang i alt aaret.
End du Melinske Jord, du est oc værd at priise,
Dig ærer Lægen good, dig Skildrer Lof beviise.
Du *Chio*, Aske-hviid, det ansict ny forgylder:
Du Eretinske muld, de dybe Saar kød-fylder,
Est oc i værdighed, dig roose friit de lærde,
Dig *Dioscorides* i mange bøøger ærde.
Vær helsen Moder stoor, vær helsen kost-frii Amme,
Som mig i Liifvet bær, oc est min rood oc Stamme,
Mig spiiser best dit Bryst, din Uld oc hør mig klæder,
Du est min Øjen-lyst, naar jeg i Hafven træder:
Vær helsen Rigens Skat, vær helsen Verdens dræsel,
Som fylder Kiist oc Skriin, dog bruuger ingen Vessel,
Som packer Loo oc loft, oc ej des mindre hafver,
Som Kielderen forsiun oc Køcken med din Gafver:
Vær helsen Apotek, med Urter dine mange,

158

Din Kryder oc din Saft, oc dine Rødder lange:
Vær helsen Himlens Brud, vær helsen Diurens glæde,
Vær helsen Syster good, nest Gud min største kæde.
Gud dig med Himlens duug, begyd' oc ofver sprengte,
Du maatte meere fruct frembære vel oc længe.
Dig tienne Maan' oc Sool med al Planete-skare,
Dig ære frost oc tøm, paa dig maae regnen vare.
Dig bær udi sin fafn det brede Haf det viide,
Dig tienner Vær oc Vind oc Luften med den bliide.
Naar Ild naar Luft oc Vand vil icke med mig holde,
Annam mig i dit Skød, min Moder, oc i volde,
Til Christ min Frelsermand, vil mig op til sig tage,
Oc dig med Verden al, befrii fra al Umage.
Far vel min Øjen-trøst, min *Musa* er i Senge,
Saa det ej skicker sig, at jeg her tøvver længe.